

Til:

Rovviltnemnda i region 4 v/
Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus:
sfospost@statsforvalteren.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter
Dronningens gate 13
0152 Oslo
register@dyrsrettigheter.no

Sak: 03/2025

Dato: 02.04.2025

Klage på vedtak om kvoter for betinget skadefelling av bjørn og jerv i region 4 i 2025-2026

NOAH – for dyrs rettigheter påklager med dette vedtak om kvoter for betinget skadefelling av bjørn og jerv i region 4 i 2025-2026. Rovviltnemnda i region 4 har vedtatt kvoter for betinget skadefelling av én bjørn og én jerv i perioden 01.06.2025 til og med 15.02.2026. Samtidig anbefaler nemnda Miljødirektoratet å vedta en betinget skadefellingskvote på én gaupe i region 4. NOAH anmoder om at det ikke åpnes for skadefelling av sterkt truet gaupe i region 4.

Innledende kommentarer

NOAH mener at vedtaket er i strid med naturmangfoldlovens (nml.) § 18 når det gjelder vilkåret om å sikre overlevelse av bestandene, vilkåret om skade som i tilfelle av skadefelling må være reell, og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Videre mener NOAH at kvotene for betinget skadefelling setter rovviltbestandene i fare og medfører at målet i nml. § 5 fravikes. NOAH mener derfor at vedtaket er i strid med nml. § 5 og artikkel 2 og 7 i Bernkonvensjonen.

NOAH understreker at jerv er en norsk ansvarsart, ettersom en stor del av den europeiske jervebestanden lever i Norge (mellom 25-50 %). Jerven er kategorisert som sterkt truet på den norske rødlista. I 2024 ble det registrert kun 61 jervekull i Norge, en nedgang på 3 kull sammenliknet med året før (rovdata.no). Dette er et katastrofalt lite antall for å sikre bestandens overlevelse, og bør medføre at det ikke under noen omstendigheter tillates skadefelling av jerv.

Bjørn er kategorisert som sterkt truet på rødlista. Bjørn lå imidlertid ved siste rødlistevurdering (2021) på grensen mellom kritisk og sterkt truet. Ifølge Rovdata ble det påvist 191 brunbjørner

ved hjelp av DNA-analyser i 2024. I 2023 ble det påvist 178 bjørner i landet, hvorav 79 hunnbjørner og 99 hannbjørner. Bestanden ligger under det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige bjørnekull. Den tilgrensende bestanden i Sverige er også i nedgang, og den svenske bestanden er kategorisert som nær truet (NT). Dette medfører at det ikke bør tillates skadefelling av bjørn.

Gaupe er også kategorisert som sterkt truet på den norske rødlista på grunn av få reproduserende individer i Norge. Det er bekymringsverdig at gaupe ble kategorisert som sårbar på rødlista i 2010, og som sterkt truet på rødlista i 2015 – en kategori nærmere utryddelse. Den norske bestanden er sammenhengende med bestander i Sverige. I Sverige har antall familiegrupper hatt en nedadgående trend de siste årene, og gaupe er listet som sårbar i Sverige. Til tross for at gaupe er sterkt truet tillater norske myndigheter hvert år svært høye jaktkvoter og kontinuerlige skadefellingstillatelser på gaupe. Skal vi sikre gaupas plass i norsk natur i fremtiden, må bestandsmålet økes og jakten stanses. NOAH anmoder derfor om at det ikke åpnes for skadefelling av gaupe i region 4.

NOAHs vurdering

1. Vilkåret om bestandenes overlevelse er ikke oppfylt

Ifølge naturmangfoldloven § 18 kan vedtak om skadefelling kun treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. NOAH minner om at de norske bestandene av store rovdyr ikke er levedyktige. Bjørn og jerv er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste, hvilket betyr at artene har høy risiko for å dø ut fra norsk natur om rådende forhold vedvarer. NOAH vil uttrykke bekymring for at det i det hele tatt tillates skadefelling av truede rovdyr. Disse kvotene for skadefelling kan potensielt bidra til å redusere bestandenes overlevelse. I små, pressede bestander slik som rovdyrbestandene i Norge, vil ethvert uttak kunne ha store konsekvenser for artene som helhet. Som sterkt truede arter på den norske rødlista, skal bjørn og jerv (samt gaupe) både etter Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven ivaretas og sikres levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

Dersom rovviltnemnda legger opp til at næringsinteresser prioriteres over bevaringsinteresser uttrykt i § 5 i naturmangfoldloven, og at forvaltningsmålet dermed nås på en annen måte eller i et annet tempo, ville man forvente at det presiseres i vedtaket hvordan og i hvilken tidsramme dette målet planlegges å bli oppnådd. Dette har ikke blitt gjort som medfører at vilkåret om bestandens overlevelse ikke er oppfylt.

NOAH vil også understreke at forpliktelsen i nml. § 5 innebærer å ta aktive tiltak for å forbedre bevaringsstatusen, slik at bjørn og jerv ikke lenger vil være sterkt truet i Norge. Norge har også denne forpliktelsen overfor det internasjonale samfunnet, på grunnlag av Bernkonvensjonens artikkel 2. I tillegg setter Bernkonvensjonens artikkel 7 krav om at enhver utnytting av vill fauna som er gitt i Vedlegg III skal reguleres for å holde bestanden utenfor fare, under hensyntaken til kravene i artikkel 2.

Føre-var-prinsippet

NOAH kan ikke forstå rovviltnemndas konklusjon om at føre-var-prinsippet ikke kommer til anvendelse i denne saken. Det finnes ikke noen forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av bjørne- og jervebestanden i Norge. I lys av de relaterte usikkerhetene med hensyn til hvordan levedyktigheten av bestandene skal sikres på lang sikt er kravet til kunnskapsgrunnlaget henholdsvis større (jf. § 8 nml.) enn det ville være hvis det var en slik plan vedtatt. Derfor har rovviltnemnda også en større plikt til å vise hvordan den langsiktige overlevelsen sikres ved andre tiltak. NOAH mener at rovviltnemnda ikke har synliggjort noen tiltak som skal sikre at felling ikke medfører fare for overlevelse og levedyktighet av bjørn og jerv i Norge.

NOAH stiller seg svært kritisk til den tynne, utilstrekkelige vurderingen som dette vedtaket bygger på. Det foreligger ingen vurdering av konsekvenser av kontinuerlige skadefellingstillatelser på jerv og bjørn. Uten dokumentasjon eller bevis for disse påstandene konkluderer rovviltnemnda at skadefelling ikke truer bestandenes overlevelse. Disse konklusjonene synes snarere å være ønsketenkning og spekulasjon om utviklingen til bestandene. Dette oppfyller ikke kravet i § 8 i nml. om kunnskapsgrunnlaget til offentlige beslutninger.

I lys av jervens og bjørnens status som sterkt truet mener NOAH at det ikke under noen omstendigheter kan tillates skadefelling. NOAH mener at kvotene for betinget skadefelling setter rovviltbestandene i fare og medfører at målet i nml. § 5 fravikes. NOAH mener derfor at vilkåret om at skadefellingen ikke vil true bestandens overlevelse ikke er oppfylt, jf. nml. §§ 9 og 18.

2. Vilkåret om skade er ikke oppfylt

Det er nesten ingenting sagt om skade eller skadepotensialet i vedtaket eller saksframlegget. Det står i vedtaket at det ble tatt sau av bjørn nordøst i Buskerud i 2023, og at det ble skutt en bjørn ved skadefelling i Nord-Odal kommune i Innlandet i 2021. Når det gjelder jerv står det ingenting

om tap av beitedyr. NOAH går derfor ut i fra at det ikke er dokumenterte tap av beitedyr til jerv i regionen de siste årene.

Nemnda har ikke vist at omfanget av tap av beitedyr til jerv og bjørn er av en slik størrelse eller alvorlighet som oppfyller kravene til felling av fredet rovvilt. Klima- og miljødepartementet har i sine klageavgjørelser påpekt at artikkel 9 nr. 1 i Bernkonvensjonen åpner for felling av vilt for å avverge «alvorlig skade» på bl.a. husdyr og tamrein, så fremt visse vilkår er tilfredsstilt.

Departementet skriver: «*Ordet «alvorlig» innebærer krav til et visst omfang og en viss alvorlighetsgrad.*» Også konvensjonens verneformål trekker i retning av at det må være tale om fare for «kvalifisert skade». NOAH henviser også til Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention, vedtatt av den Stående Komiteen den 2. desember 2011 hvor det lyder i henhold til anvendelse og fortolkning av artikkel 9 første ledd bokstav b (som tilsvarer nml. § 18 første ledd bokstav b): «*(...) The exceptions should be proportional to the damage suffered (...)*».

NOAH ser at tilstedeværelsen av rovdyr i et område med beitedyr kan utgjøre en risiko for tap. Men med tanke på at rovdyr må tolereres også utenfor soner som er avsatt til dem, må denne risikoen anses å ha en viss sannsynlighet for forekomst, og risikoen må være av et visst omfang og alvorlighetsgrad. NOAH utfordrer rovviltnemndas antakelse om at nærvær av rovdyr utenfor sonen som er avsatt til rovdyr oppfyller skadevilkåret i henhold til naturmangfoldlovens § 18 første ledd bokstav b. Det er få observasjoner av jerv og bjørn i regionen. Av jerv har det historisk kun vært sporadiske forekomster. Dette betyr at vurderingen om skade er rent hypotetisk, med hensyn til hvorvidt skaden vil oppstå, samt omfanget av den forventede skaden.

Vedtaket unnlater å gjennomføre en konkret vurdering av skaderisikoen og å vise – utover generelle uttalelser – hva som er omfanget, alvorlighetsgraden eller sannsynligheten for den eventuelle skaden. Dette betyr at et av hovedvilkårene for å tillate felling ikke er vist å være oppfylt, jf. nml § 18 første ledd bokstav b og Bernkonvensjonens artikkel 9 første ledd bokstav b. I tillegg har de nevnte manglene virket bestemmende på vedtakets innhold som utgjør vedtaket ugyldig, jf. forvaltningslovens § 41.

3. Vilkåret om at det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger er ikke oppfylt

NOAH understreker at skadefelling er lite effektivt for å redusere tap av beitedyr på lang sikt. Dette kommer av at det alltid vil vandre nye rovdyr til områdene, og tapene vil fortsette så lenge man fortsetter å slippe ubeskyttede, tamme husdyr ut i rovdyrhabitater. Skadefelling som prinsipp er også vanskelig å forstå for mange i samfunnet og bidrar til økt konflikt.

Rovviltnemnda mener at naturmangfoldlovens § 18 b gir hjemmel for betinget skadefelling: «(...) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein (...)». NOAH mener derimot at skadefelling ikke er egnet til å avverge skade på husdyr og tamrein. Det finnes en lang rekke tiltak som beitenæringen og myndighetene kan benytte seg av for å motvirke forhold omtalt i paragrafen, og som er langt mer effektive for å beskytte husdyr mot rovdyr. Forskning fra andre land har vist at tiltak som flaggliner, vokterhund og bruk av avskrekkende midler kan beskytte beitedyr svært effektivt mot rovdyr.^{1 2 3 4 5}

En av hovedkonklusjonene fra studier om hvordan redusere rovdyr- og husdyrkonflikter er at det bør legges mer vekt på ikke-letale forebyggende tiltak. Felling av rovdyr har kun kortsiktig effekt og er ikke effektivt for å forhindre ytterligere angrep. Dette er på grunn av at det vil vandre inn nye individer av den samme arten i området. En undersøkelse fra Spania kom til at felling av rovdyr er kontraproduktivt fra et skadehåndterings- og bevaringsperspektiv.⁶ Studien anbefalte å sette fokus på bedre dyreholdpraksis (ubeskyttet husdyr er mer utsatt for predasjon). Studien baserte seg på flere nye vitenskapelige publikasjoner og konkluderte med at felling av bestander av store rovdyr er uberettiget av vitenskapelige grunner. Felling undertrykker visse egenskaper i rovdyr og endrer dermed rovdirenes rolle i økosystemet. Forskerne påpekte dessuten at gjennomføring og utfall av forvaltningstiltak rettet mot store rovdyr bør vurderes av *etiske* grunner. Det er på høy tid at myndighetene oppdaterer seg på forskning innen dette feltet, hvorav resultatene helt klart peker på at felling av truede rovdyr ikke er effektivt for å hindre skade på husdyr. Det er svært bekymringsverdig at dagens rovviltforvaltning ikke bygger på vitenskapelig grunnlag.

NOAH mener det finnes en rekke (ikke-letale) forebyggende tiltak som er langt mer effektive enn skyting for å beskytte beitedyr mot rovdyr. Rovviltnemnda har ikke gitt noen

¹ Iliopoulos et al., 2019. Tools for co-existence: fladry corrals efficiently repel wild wolves (*Canis lupus*) from experimental baiting sites. Tilgjengelig på nett: <https://bioone.org/journals/wildlife-research/volume-46/issue-6/WR18146/Tools-for-co-existence--fladry-corrals-efficiently-repel-wild/10.1071/WR18146.short>.

² Bruns, Antonia & Waltert, Matthias & Khorozyan, Igor. (2020). The effectiveness of livestock protection measures against wolves (*Canis lupus*) and implications for their co-existence with humans. *Global Ecology and Conservation*. 21. e00868. 10.1016/j.gecco.2019.e00868.

³ Khorozyan, Igor & Waltert, Matthias. (2019). A framework of most effective practices in protecting human assets from predators. *Human Dimensions of Wildlife*. 24. 380-394. 10.1080/10871209.2019.1619883.

⁴ Rigg, R., Find'o, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272-280.

⁵ MUSIANI, M., MAMO, C., BOITANI, L., CALLAGHAN, C., GATES, C.C., MATTEI, L., VISALBERGHI, E., BRECK, S. and VOLPI, G. (2003), Wolf Depredation Trends and the Use of Fladry Barriers to Protect Livestock in Western North America. *Conservation Biology*, 17: 1538-1547. <https://doi.org/10.1111/j.1523-1739.2003.00063.x>.

⁶ Fernández-Gil, A., Naves, J., Ordiz, A., Quevedo, M., Revilla, E., & Delibes, M. (2016). Conflict misleads large carnivore management and conservation: brown bears and wolves in Spain. *PLoS ONE*, 11(3), e0151541., s 10.

objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor skadefelling er den eneste tilfredsstillende løsningen i denne saken. Derfor kan NOAH ikke se at et av hovedvilkårene for felling er oppfylt, jf. nml § 18 andre ledd og Bernkonvensjonens artikkel 9.

Konklusjon

NOAH – for dyrs rettigheter ber om at vår klage tas til følge og at det ikke tillates kvoter for betinget skadefelling på én bjørn og én jerv i region 4 i perioden 01.06.2025 til og med 15.02.2026. NOAH anmoder også om at det ikke åpnes for skadefelling av sterkt truet gaupe i regionen. NOAH ber om at vedtaket erklæres ugyldig på grunn av at vilkårene for å tillate skadefelling ikke er oppfylt.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter v/
Henriette Diesen (biolog)